

การประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถาน โรงพยาบาลราชทัณฑ์กรุงเทพมหานคร

The Evaluation of Good Prison Management of The Correctional Hospital Bangkok

ปณิทัศน์ สุทธิแสน¹ วิจิตรา ศรีสอน²

Panitas Suttisan and Wijittra Srisorn

Received : December 26, 2021 Revised : December 26, 2021

Accepted : December 26, 2021

บทคัดย่อ (Abstracts)

การศึกษาวิจัยผู้วิจัยนี้ได้ทำการศึกษาในบุคลากรทั้งหมดในทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ จำนวน 384 คน มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) 2. เพื่อประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด CIPP Mode ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) และ 3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ข้อเสนอแนะแนวทางดังนี้ เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ มีมาตรการการป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องขัง มีการควบคุมเครื่องมือ

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Political and Government, College of Political and Government, Suan Sunandha Rajabhat University.

E-mail: panitas1991@yahoo.com

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Political and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

และวัสดุอุปกรณ์ต่าง และข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ เป็นต้น

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารเรือนจำที่ดี ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ การประเมิน

Abstracts

This research studied all officers of the Correction Hospital (384 persons). The main objectives were: 1.To study the principles of good prison administration of correctional institutions of correctional hospitals Bangkok, the mean was at the highest level ($\bar{X} = 4.59$). 2.To study the assessment of good prison administration of correctional hospitals Bangkok with the concept of CIIP Model, the average was at a high level ($\bar{X} = 4.48$). And 3.To present guidelines for the development of good prison management of correctional hospitals Bangkok. The result is officers should be trained on prison security and security measures. Measures to prevent escape of inmates tool control and different materials. The sanitation in the prison should have good prison sanitation standards.

Keywords: Principles of good prison management, hospital correctional, institutions Corrections, evaluation

บทนำ (Introduction)

กรมราชทัณฑ์ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษา และคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมายลักษณะการปฏิบัติงาน ด้านการลงโทษ การควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี การให้การศึกษอบรมฝึกวิชาชีพ การสงเคราะห์และปลดปล่อยผู้ต้องขัง เพื่อให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีหลังจากพ้นโทษไปแล้ว

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ประสบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังภายในเรือนจำอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ ทำให้ต้องดัดแปลงใช้อาคารสถานที่

อื่น ๆ ที่มีอยู่ในเรือนจำ เช่น โรงงาน เรือนพยาบาลเป็นเรือนนอน ผู้ต้องขังจำนวนมากต้องว่างงานเนื่องจากไม่มีสถานที่ฝึกงาน และงานเพียงพอที่จะจ่ายให้ ทำให้ผู้ต้องขังคิดฟุ้งซ่านและคิดแหกหักเรือนจำ อันเป็นกรณีที่ได้เกิดขึ้นอยู่เป็นระยะ ๆ นับตั้งแต่ช่วงต้นปี 2555 เป็นต้นมา ในภาวะเช่นนี้ เจ้าหน้าที่เรือนจำไม่สามารถดูแลผู้ต้องขังได้ทั่วถึง รวมทั้งไม่สามารถจะปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสถานที่แออัดและอัตราค่าเลี้ยงเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอและไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้น (นที จิตสว่าง, 2558, น. 3)

ในห้วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ได้เกิดปรากฏการณ์ผู้ต้องขังหญิงมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีอัตราการเพิ่มขึ้นที่มากกว่าอัตราการเพิ่มของผู้ต้องขังชาย จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานเรือนจำด้านต่าง ๆ อาทิเช่น เรือนจำมีจำนวนไม่เพียงพอ มีเด็กติดผู้ต้องขังหญิงที่เป็นประชากรแฝงเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงประเด็นเรื่องการออกแบบเรือนจำที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรองรับผู้ต้องขังหญิง ปัญหาสภาพแวดล้อมหรือวิถีปฏิบัติที่จำเป็นต่อการสนองธรรมชาติของผู้หญิงไม่เหมาะสมหรือถูกละเลย (Gender Sensitive Issues) ฯลฯ เป็นต้น (กระทรวงการต่างประเทศ, 2554, น. 12)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญพบว่า ท้นทสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์เป็นเรือนจำที่ทำหน้าที่พิเศษคือ การคุมขังควบที่คู่ไปกับการให้บริการด้านการรักษาผู้ต้องขังเจ็บป่วย การแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม และการควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการศึกษาเรื่อง การประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของท้นทสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร โดยผลการศึกษาดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำมาพัฒนาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การเพื่อให้การดำเนินการกิจขององค์การให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับของการบริหารงานเรือนจำที่ดีของท้นทสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของท้นทสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด CIPP Model
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานเรือนจำที่ดีของท้นทสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

การบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of Research)

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการแนวคิด CIPP Model ซึ่งเป็นประเด็นหลักในการศึกษาในครั้งนี้ ค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. **ขอบเขตด้านประชากร** ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ พนักงาน ข้าราชการทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด จำนวน 384 คน และได้เลือกทั้งหมด 384 คนมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. **ขอบเขตด้านตัวแปร** ประกอบด้วยดังนี้

3.1 **ปัจจัยส่วนบุคคล** ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3.2 **หลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์** กรุงเทพมหานคร (กรมราชทัณฑ์, 2553) ได้แก่ 1) การรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ 2) การควบคุมและเก็บรักษาคุณภาพเรือนจำ 3) การควบคุมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในเรือนจำ 4) สุขอนามัยในเรือนจำ 5) โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง 6) วิสัยทัศน์ของบุคลากร 7) การติดต่อสื่อสาร 8) การตอบสนองที่มีประสิทธิภาพ 9) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ 10) ความพร้อมรับผิดชอบของผู้ต้องขัง 11) ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ 12) การทำงานเป็นทีม 13) ความเป็นมืออาชีพ 14) ความรอบรู้ในเรื่องนโยบายและการให้ความร่วมมือ และ 15) การประสานงาน

4. **ขอบเขตด้านระยะเวลา** การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาในช่วงระหว่างเดือน พฤษภาคม – กันยายน 2564

แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดและหลักการ เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการประเมินผลแบบ CIPP Model

CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน โดยแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม เน้นการแยกบทบาทการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน ประเด็นการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (วรเดช จันทรศร และไพโรจน์ ภัทรนรากุล, 2551)

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ เช่น โครงการอาหารเสริมแก่เด็กวัยก่อนเรียน เราจะต้องวัดส่วนสูงและชั่งน้ำหนักของเด็กก่อน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย / แผนงาน / โครงการซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ แต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcome) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการเท่าที่ควร

2. หลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี

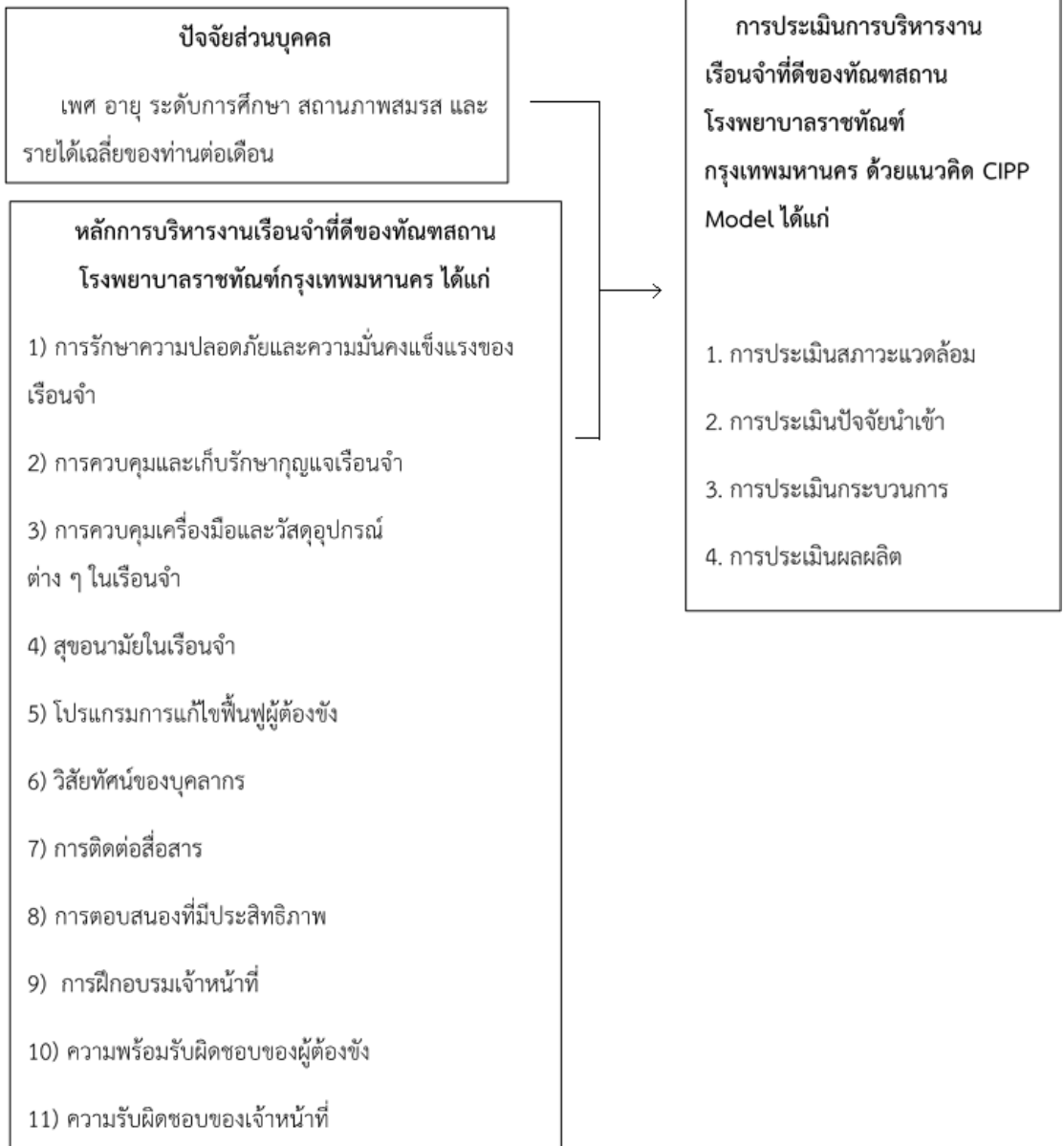
หลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร เป็นภารกิจหน้าที่ของเรือนจำและทัณฑสถานที่มีงนเน้นในการเรื่องการปฏิบัติงานต่อผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกควบคุมโดยมีหลักปฏิบัติที่สำคัญคือ การควบคุมดูแลผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบ เกิดความสงบเรียบร้อย และการแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับคนเป็นคนดีไม่หันไปกระทำความผิดซ้ำอีกหลังได้รับการปลดปล่อย ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญดังนี้ (อายุตม์ สินธพพันธุ์, 2553) ได้แก่

1) การรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ 2) การควบคุมและเก็บรักษากุญแจเรือนจำ 3) การควบคุมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในเรือนจำ 4) สุขอนามัยในเรือนจำ 5) โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง 6) วิสัยทัศน์ของบุคลากร 7) การติดต่อสื่อสาร 8) การตอบสนองที่มีประสิทธิภาพ 9) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ 10) ความพร้อมรับผิดชอบของผู้ต้องขัง 11) ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ 12) การทำงานเป็นทีม 13) ความเป็นมืออาชีพ 14) ความรอบรู้ในเรือนโยบายและการให้ความร่วมมือและ 15) การประสานงาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงาน ข้าราชการทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด จำนวน 384 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย (concept framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument)

ผู้วิจัยได้กำหนดใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยแบบสอบถามนั้น ประกอบด้วย 4 ส่วน แบบสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะเป็นแบบการตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด CIPP Model ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เป็นแบบสอบถามวัดระดับความเป็นจริงประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับหลักการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับหลักการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดมาก
- 3 หมายถึง ระดับหลักการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับหลักการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดน้อย
- 1 หมายถึง ระดับหลักการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไปการประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด CIPP Model ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

การศึกษางานวิจัย ในครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 2 วิธี เพื่อให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือ ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการที่ศึกษาหาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ โดยมีการศึกษามาจากแนวความคิดหลักการทางทฤษฎี ข้อมูลต่าง ๆ จากทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะและการประเมินผลนโยบาย

2. การศึกษาข้อมูลจากการสำรวจ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้น การสำรวจในครั้งนี้ ใช้วิธีการแจกแบบสอบถาม เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้เก็บจากข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามมอบให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลสมบูรณ์แล้ว จึงนำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์เกี่ยวกับวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)

2. การวิเคราะห์สมมติฐานการทดสอบสมมติฐาน สหสัมพันธ์ใช้ในการคำนวณความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวจากสูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment Correlation Coefficient)

3. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

การตรวจสอบข้อมูลการวิจัย

1. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากเอกสารตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2. ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านทฤษฎี และด้านผู้วิจัย

ผลการศึกษา (Research Results)

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	220	57.29
1.2 หญิง	164	42.71

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รวม	384	100.00
2. อายุ		
2.1 ไม่เกินหรือเท่ากับ 30 ปี	55	14.32
2.2 อายุ 31–40 ปี	132	34.38
2.3 อายุ 41–50 ปี	125	32.55
2.4 มากกว่า 50 ปี	72	18.75
รวม	384	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	65	16.93
3.2 ปริญญาตรี	234	60.94
3.3 ปริญญาโท	85	22.14
รวม	384	100.00
4. สถานภาพสมรส		
4.1 โสด	72	18.75
4.2 สมรส	287	74.74
4.3 หย่าร้าง/หม้าย	25	6.51
รวม	384	100.00
5. รายได้เฉลี่ยของท่านรวมต่อเดือน		
5.1 ไม่เกินหรือเท่ากับ 15,000 บาท	45	11.72
5.2 ระหว่าง 15,001-20,000 บาท	126	32.81
5.3 ระหว่าง 20,001-25,000 บาท	168	43.75
5.4 ตั้งแต่ 25,001 บาทขึ้นไป	45	11.72
รวม	384	100.00

ตารางแสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)

การศึกษาระดับของการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์
กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า หลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาล

ราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) ข้อที่มีค่าระดับหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีมากที่สุด คือ วัสดุภัณฑ์ของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) สุขอนามัยในเรือนจำมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับหลักการบริการน้อยที่สุด ได้แก่ ความรอบรู้ในเรื่องนโยบายและการให้ความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) และด้านอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ การรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) การควบคุมและเก็บรักษาญาติเรือนจำอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) การควบคุมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในเรือนจำอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) การติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) การตอบสนองที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) ความพร้อมรับผิดชอบของผู้ต้องขังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) ความเป็นมืออาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และการประสานงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$)

การศึกษาการประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด CIPP Model ผลการศึกษาพบว่า การประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด CIPP Mode ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านข้อที่มีค่าระดับการบริหารงานเรือนจำที่ดีมากที่สุดคือ การประเมินผลผลิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) การประเมินสภาวะแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) และการประเมินปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การประเมินกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$)

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. ควรทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนจำต่าง ๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับและพัฒนาแก้ไขฟื้นฟูให้กับผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นเต็มรูปแบบ

2. กำหนดระเบียบหรือแนวทางการสร้างความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ เพื่อป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นในเรือนจำ

3. ควรกำหนดมาตรการ ระเบียบอย่างรัดกุม เพื่อป้องกันการควบคุมการก่อเหตุร้ายภายในเรือนจำ

4. ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงานได้มีความพร้อมในการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ให้มีความพร้อมให้มากที่สุด

5. ควรจัดอบรมหรือส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรอบรู้ ในเรื่องนโยบายและการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ในภารกิจที่สำคัญหรือในภารกิจที่เป็นหน้าที่หลัก เพื่อร่วมกันบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ในส่วนการประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม การจัดปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเรือนจำสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน และการปฏิบัติงานของเรือนจำสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ด้านการประเมินปัจจัยนำเข้า เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในเรือนจำ และมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการในเรือนจำอย่างเพียงพอ ด้านการประเมินกระบวนการ ซึ่งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินผลการดำเนินการของเรือนจำอย่างเป็นระบบ และด้านการประเมินผลผลิต สร้างกลไกความร่วมมืออย่างมีส่วนร่วมให้กับเจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม และมีในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สามารถดูแลผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบ

การทดสอบสมมติฐาน การบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับการประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด CIPP Model มีอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี กับ การประเมินสภาวะแวดล้อม ด้านหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี มีความสัมพันธ์กับการประเมินสภาวะแวดล้อมด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยมีค่า Sig (1-tailed)

เท่ากับ 0.000 ซึ่งมากกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี กับการประเมินสภาวะแวดล้อม ด้านหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี มีความสัมพันธ์กับการประเมินสภาวะแวดล้อม ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.732 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี กับการประเมินปัจจัยนำเข้าด้านหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี มีความสัมพันธ์กับการประเมินปัจจัยนำเข้า อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยมีค่า Sig (1-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งมากกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี กับการประเมินสภาวะแวดล้อม ด้านหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี มีความสัมพันธ์กับการประเมินสภาวะแวดล้อมด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.602 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี กับการประเมินกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยมีค่า Sig (1-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งมากกว่า 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี กับการประเมินสภาวะแวดล้อม ด้านหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี มีความสัมพันธ์กับการประเมินสภาวะแวดล้อมด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.761 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี กับการประเมินผลผลิตอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยมีค่า Sig (2-tailed) เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดี มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลผลิต อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.370 โดยแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาระดับของการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า หลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดข้อที่มีค่าระดับหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีมากที่สุด คือ วัสดุภัณฑ์ของบุคลากร สุขอนามัยในเรือนจำมีค่าเฉลี่ยตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับหลักการบริการน้อยที่สุด ได้แก่ ความรอบรู้ในเรื่องนโยบายและการให้ความร่วมมือ หลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถาน โรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้านการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านข้อที่มี ค่าระดับหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีมากที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ การรักษาความปลอดภัยของเรือนจำต้องเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของเจ้าหน้าที่และมีมาตรการความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับหลักการบริหารงานน้อยที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมบัติ อารังธัญวงศ์ (2550) ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับนโยบายไว้ว่าการประเมินนโยบายให้ประสบความสำเร็จนั้นมีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้นโยบายบรรลุเป้าประสงค์ในการให้บริการประชาชน การประเมินผลนโยบายมีความสำคัญอย่างน้อยที่สุด 3 ประการ คือ ประการแรก การประเมินผลนโยบายเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์นโยบาย ประการที่สอง การประเมินผลนโยบายให้ความสำคัญต่อการบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย ประการสุดท้าย การประเมินผลให้ความสนใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างทางเลือกนโยบายข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะทำให้นโยบายบรรลุเป้าประสงค์ของนโยบาย โดยอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจและความชัดเจนของนโยบายที่ได้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติตนเอง

การประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้วยแนวคิด CIPP Model ผลการศึกษาพบว่า การประเมินการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านข้อที่มีค่าระดับการบริหารงานเรือนจำที่ดีมากที่สุดคือ การประเมินผลผลิต การประเมินสภาวะแวดล้อม และการประเมินปัจจัยนำเข้าตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การประเมินกระบวนการประเมินการบริหารงาน

เรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินสภาวะแวดล้อม ในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านข้อที่มีค่าระดับการบริหารงานเรือนจำที่ดีมากที่สุด การจัดปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเรือนจำสอดคล้องกับนโยบายของการปฏิบัติงานของเรือนจำสอดคล้องกับมาตรฐานสากล และเรือนจำมีการเตรียมการขั้นตอนต่าง ๆ ในการดูแลผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การดำเนินงานของเรือนจำมีวัตถุประสงค์ความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย แก้วบุญมา (2561) ได้ทำการศึกษาการประเมินนโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา โดยใช้สรุปได้ดังนี้ สภาพบริบท (Context) พบว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายของรัฐสนองต่อความต้องการความจำเป็นของโรงเรียน โดยที่โรงเรียนรับรู้เกี่ยวกับนโยบายได้จัดแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับนโยบายโรงเรียนต้องการและจำเป็นในการใช้สื่ออุปกรณ์ผ่านระบบเครือข่ายด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) ด้านผลกระทบ (Impact)

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร พบว่าเจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ มีมาตรการ การป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องขัง มีการควบคุมเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง และข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนจำต่าง ๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับและพัฒนาแก้ไขฟื้นฟูให้กับผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มรูปแบบ

2. กำหนดระเบียบหรือแนวทางการสร้างความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำ เพื่อป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นในเรือนจำ

3. ควรกำหนดมาตรการ ระเบียบอย่างรัดกุม เพื่อป้องกันการควบคุมการก่อเหตุร้ายภายในเรือนจำ

4. ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงานได้มีความพร้อมในการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ให้มีความพร้อมให้มากที่สุด

5. ควรจัดอบรมหรือส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรอบรู้ ในเรื่องนโยบายและการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ในภารกิจที่สำคัญหรือในภารกิจที่เป็นหน้าที่หลัก เพื่อร่วมกันบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. กรมราชทัณฑ์ควรมีการประสานงานกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในการสร้างโรงพยาบาลในพื้นที่พิเศษที่เรือนจำ/ทัณฑสถานอยู่ในพื้นที่หลายแห่ง หรืออาจจัดตั้งเป็นโรงพยาบาลประจำเขตของราชทัณฑ์เป็นการเฉพาะ

2. ควรมีมาตรการการป้องกันไม่ให้มีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในเรือนจำ เพื่อใช้ในการหลบหนี หรือเครื่องมือที่จะทำให้นำมาใช้เป็นอาวุธในการใช้ในการหลบหนี

3. สร้างเสริมให้เกิดการดูแลและการเอาใจใส่ที่ดีในด้านสุขอนามัยของผู้ต้องขัง ทั้งในภาพรวมและลักษณะสำคัญเฉพาะบุคคล

4. การขอรับการสนับสนุนงบประมาณในด้านการรักษาสุขภาพของผู้ต้องขังจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

5. ควรจัดมีเครื่องสแกนร่างกายแบบเดินผ่านเพิ่มมากขึ้น เพื่อช่วยในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังและลดปัญหาการถูกรื้อเรือนหรือการละเมิดสิทธิทางร่างกาย

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรมราชทัณฑ์. (2553). แนวคิดหลักการบริหารงานเรือนจำที่ดีของทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร. วารสารราชทัณฑ์ วารสารเพื่อความก้าวหน้าและรอบรู้ในงานราชทัณฑ์, 68(1), 31 – 36.
- กองนิติกร กรมราชทัณฑ์. (2542). สถิติและข้อมูลราชทัณฑ์. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2554). สมัชชาสหประชาชาติสมัยที่ 65 รับรองร่างข้อมติเรื่องข้อกำหนดของสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง. สืบค้นเมื่อสิงหาคม 11, 2564 จาก <http://www.mfa.go.th/humanrights/news/1-la>.
- นัทธี จิตสว่าง. (2542). หลักทัณฑวิทยา. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- นัทธี จิตสว่าง. (2558). ความสอดคล้องในการปฏิบัติตามข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules): ความพยายามของเรือนจำในประเทศไทย.
- วุฒิชัย แก้วบุญมา. (2561). การประเมินนโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์. อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2540). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- _____. (2550). นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- _____. (2553). นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2543). การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อายุตม์ สินธพพันธุ์. (2553). หลักการพื้นฐานของการบริหารงานเรือนจำที่ดี. ข่าวราชทัณฑ์ 360 องศา. วารสารราชทัณฑ์ เพื่อความก้าวหน้าและรอบรู้ในงานราชทัณฑ์, หน้า 32 – 36.

Stufflebeam, Gulickson and Wingate. (2002). **The Spirit of Consuelo: An Evaluation of Ke Aka Ho&o&na**. The Evaluation Center, Western Michigan University.

Stufflebeam and Shinkfield. (2007). **Evaluation Theory, Models and Applications**. John Wiley and Son, Inc.